

68. Budapest, I. Dísz tér–Tárnok utca
(Hunyadi János út–Szentháromság tér között)
(KÖH 32379)

Vízvezeték-fektetés régészeti megfigyelését végeztük 2009. december–2010. január hónapban. Január folyamán a kedvezőtlen időjárásnak is köszönhetően (fagy és sok csapadék) a Tárnok utca–Szentháromság tér sarkánál az árok K-i oldala megsuvadt. Az itt előkerült kürtőrészletet, a belőle KÉK felé mutató nyílást a lehetőségeknek megfelelően (fotózás, geodéziai bemérés) rögzítettük. Mérhető mélysége a járdaszegélytől mintegy 3 m. Régészeti leletanyag nem került elő. Az objektum korát, pontos rendeltetését a csekély információ, a fennálló omlásveszély miatt nem sikerült meghatározni. Valószínűleg egy pincéhez tartozó nyílás, kürtő lehetett. Május folyamán az üreget – további vizsgálat lehetősége nélkül – visszatemetették.

B. NYÉKHELYI DOROTTYA

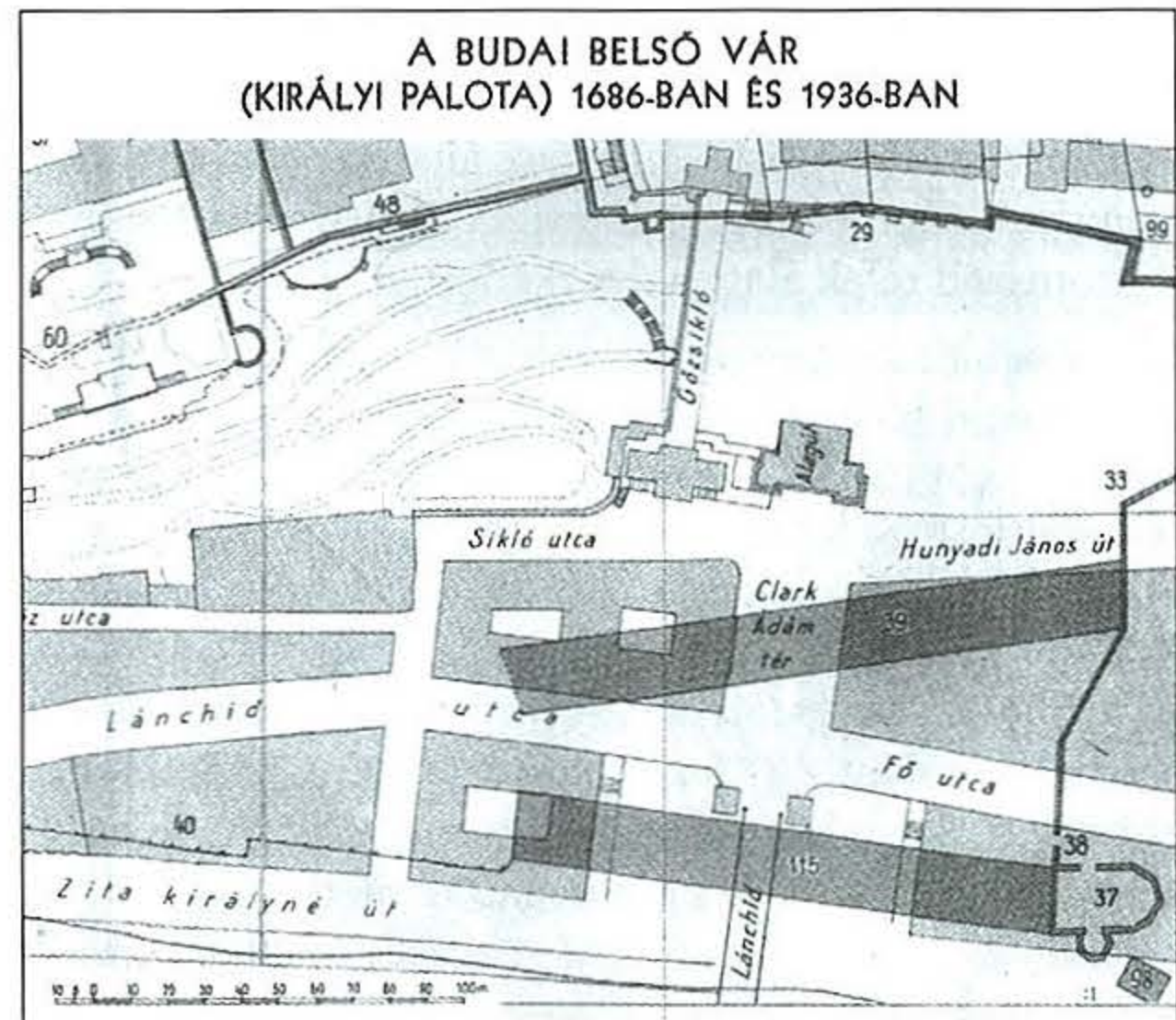
69. Budapest, I. Fő utca 2.
(KÖH 34699)

Tő

A két korábbi, kisebb szondázó feltárás (1992, 1997) és egy gépi földmunkához kapcsolódó régészeti megfigyelés (2008) után, 2010-ben további, de igen korlátozott léptékű feltárást végeztünk augusztus 13. és szeptember 2. között a Budai Várhegy lábánál fekvő területen.

A korábbi munkák célja a történeti környezetben való általános tájékozódáson kívül az volt, hogy megtaláljuk egy hatalmas, hosszan elnyúló építmény itt sejtett maradványait. Ez egyike, nyugatabbi példánya volt azon két objektumnak, amely a különböző képi források, (helyszínrajzok, látképek stb.) szerint egykor a helyszínen, ill. annak környékén állt. (Lásd az illusztrációt, id. Gerő László alaprajzának részletét, amely az 1687-es Haüy–Rabatta-féle helyszínrajzot az 1930-as évekbeli viszonyokkal veti össze; In: Károlyi – Wellmann: Buda és Pest visszavívása 1686-ban.) A két épület (vagy legalábbis az egyik?) a „Verancsics-évkönyvben” (Memoria Rerum), Buda 1541-es elfoglalása kapcsán „Mátyás király csűrje, avagy istállója”-ként szereplő objektummal látszik azonosíthatónak. (Mindkettő használatban volt még a török kor után is, egészen a 19. század közepéig.). A korábbi kutatások során azonban semmiféle, a keresett objektumhoz tartozó maradványt nem sikerült találnunk. Mindamellet kiderült, hogy a telek a római foglалás korától az újkorig terjedő időszakból tartalmaz régészeti jelenségeket és leleteket. (A két épület közül a keletebbi, Dunához közelebb eső maradványait a szemben lévő, Fő u. 1. sz. épület pinceszintje alatt sikerült megtalálnunk 2005–2006-ban.)

A 2008. évi gépi földmunka felügyelete során viszont a szóban forgó telek és a vele Ny-ról szomszédos, Hunyadi János utcai telek határán, a kettőt elválasztó kerítésfal teherhárító íve alatt olyan, jó megtartású fal-

csonk bukkant elő, amelyről feltételezhető volt, hogy az a számunkra fontos, nyugatabbi épület K-i, homlokzati fala lehet. Bár a falcsonk, egy lábazatrész felülete az adott, látható formájában egyértelműen újkori sajátosságokat mutatott, ez azonban összeegyeztethető volt azzal a ténnyel, hogy a török kor után az épületet újjáépítették, s ennek során a régi falakat nyilvánvalóan megköpenyezték. Mindez alapvetően látszott befolyásolni az ide újonnan tervezett épület lehetséges kialakítását.

Idei ásatásunk ezért – a beruházó-megrendelő kérésére – gyakorlatilag csak a falcsonkra és közvetlen környékének vizsgálatára szorítkozhatott, s a további tervezéshez szükséges adatszolgáltatást célozta. E cél eléréséhez az egykor itt állt épület (az Ybl-féle takarékpénztár) udvarának DK-i sarkán, a falra merőlegesen nyitottunk szelvényt. A munka során nagy mélységig követtük a falcsonk alapozását, de az alapozás alját statikai okok miatt nem sikerült elérnünk. Bár a feltárolt alapozás a felmenő falazattól teljesen eltért, és első ránézésre jellegében török korinak látszott, a rétegviszonyok alapján egyértelműen kitűnt, hogy csak újkori szerkezetről van szó. Mindezt alátámasztotta a falszerkezet kapcsolata a két oldalról csatlakozó Ybl-féle maradványokhoz is. Mivel ennek ellenére fennállt annak lehetősége, hogy az általunk vizsgált falfelület csupán késői köpenyezése az eredeti középkori épületnek, a megbízóval együtt úgy döntöttünk, hogy a fal átfúrásával, mintavétellel győződünk meg a kérdéstől. A fúró által három különböző helyen vett magminták alapján egyértelműen beigazolódott, hogy a fal teljes vastagságában (80–90 cm) egységes szerkezetű, azaz újkori, s mögötte még nagyobb távolságra (kb. 2 m) sincs másfajta falazat.

Bár feltárásunk így az alapcél tekintve negatív eredménnyel járt, azonban összességében mégsem volt eredménytelen. A szelvény mélyítése során ugyanis egy török kori, földbe ásott, faszervezetes építmény részletét sikerült feltárnunk, amelyből igen gazdag leletanyag, többek között egy kályha omladék került